

АРХІТЕКТУРА ВИРОБНИЧИХ ТА ГОСПОДАРСЬКИХ БУДІВЕЛЬ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

¹ Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Обґрунтована актуальність дослідження виробничих та господарських будівель на Східному Поділлі. Наведена аргументація щодо необхідності вдосконалення інформаційної системної бази таких об'єктів. Виявлено причинно-наслідкові зв'язки формування виробничої та господарської групи будівель.

Ключові слова: виробничі будівлі, господарські будівлі, Східне Поділля.

Abstract

This study relates the research of industrial and agricultural buildings of the Eastern Podillya. The research argues the need to improve the information system base of such objects is given. There are causal relationships between the formation of industrial and agricultural group of buildings were identified.

Keywords: industrial buildings, agricultural buildings, Eastern Podillya

Вступ

Виробничі та господарські споруди відігравали значну роль у житті суспільства, зокрема на території Східного Поділля. Ці будови були невід'ємною частиною не тільки присадибної території, але й формували загальний архітектурний ансамбль поселень.

Метою роботи дослідження є виявлення типологічних та технологічних особливостей промислових та господарських споруд. Вдосконалення системної бази інформації щодо цих об'єктів.

Основна частина

Поділля – регіон, населення якого займалося переважно сільським господарством (вирощування зернових культур, розведення домашньої птиці, дрібних тварин та великої рогатої худоби). Це зумовило появу та формування відповідної господарської групи приміщень і будівель. Такі об'єкти утворювали так звані «господарчий двір». Від характеру виробничої діяльності членів селянської родини залежали розміри, кількість господарських будівель. До виробничої ж групи слід відносити такі споруди, як: кузні, сукновальні, пилорами, цукроварні, електростанції на малих річках, млини, тощо. Кожна з таких груп будівель має свої особливості, які формувалися не тільки функціональною приналежністю, але й традиціями подільського народу. Прикладів таких об'єктів чимало. Це млин Потоцького у Сокильці, млин Кочубея та гідроелектростанція у Тиврові, млини Томашполя, Тиврова, Чернівців. Вінниччина завжди славилась виробництвом цукру, тому саме в нашому регіоні з'являються перші цукроварні у Бершаді, Джуринцях, Немиріві.

На жаль вплив часу та історичні процеси, що відбувалися на теренах нашого краю, призвели до того, що багато об'єктів було повністю або частково зруйновано. Так, наприклад, зміни в системі господарювання на селі сприяли практично цілковитому зникненню традиційних хліборобських будівель. Тільки поодинокі об'єкти уціліли в системі сучасної сільської забудови. На сьогоднішній день інформаційна база щодо цих об'єктів є несистемною та носить узагальнений характер. Багато відомостей втрачено, а разом з ними втрачаються і історичні цінності.

Надзвичайно важливим є зібрання та збереження інформації щодо таких споруд, виявлення впливу соціальних умов на типологічні та технологічні особливості виробничих та господарських споруд. Пріоритетним напрямком є вдосконалення систематики наявної інформації з архівних першоджерел та, за можливістю, відновлення втраченої інформації щодо первинних архітектурно-будівельних рішень шляхом натурних вимірювань та обстежень. Враховуючи вищезазначене, постає задача виявлення причинно-наслідкових зв'язків впливу історичних процесів, традиційних тенденцій на архітектурні рішення. Можна стверджувати про необхідність у вдосконаленні методологічної системної бази

за типологічними, технологічними та архітектурними ознаками. Шляхом аналітичного порівняння впливу суспільних потреб минулого та сучасного, прийти до витоків промислової архітектури. Головним чином це призведе до відновлення історичної та архітектурної цінності об'єктів, які були збудовані на території Східного Поділля у період середини ХІХ – першої половини ХХ ст.

Цінність пам'яток узагалі, в тому числі й народної архітектури, в тому, що вони несуть нам інформацію про культуру минулого, про побут і звичаї народу, дають можливість "прочитати" важливі сторінки історії своєї країни. Про це прекрасно сказав Микола Гоголь: "Архітектура - також літопис світу: вона говорить тоді, коли вже нічого не говорять про загиблий народ. Нехай же вона хоч уривками з'являється серед наших міст у такому вигляді, в якому була при живому ще народі, щоб при погляді на неї осяяла нас думка про минуле життя і занурювала б нас у його побут, в його звички і ступінь розуміння і викликала б у нас вдячність за його існування, що було показником нашого зростання"

Висновки

На території Східного Поділля була створена група будівель та споруд виробничого и господарського призначення, що різнилися між собою архітектурними та об'ємно-планувальними рішеннями. Встановлено, що основними факторами впливу на розвиток таких будівель, окрім функціональних потреб, були історичні та традиційні процеси, які відбувалися на теренах нашого краю. Обґрунтована необхідність вдосконалення системної бази щодо таких об'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Розвиток народного житла на Східному Поділлі в період кінця ХІХ – середини ХХ ст.: монографія / В. В. Смоляк, О. Е. Тимошенко. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 112 с.
2. Малаков Д. В. По Восточному Подолью: (От Жмеринки до Могилева-Подольского) / Д. В. Малаков. – М.: Искусство, 1988. – 167 с.
3. Смоляк В. В. Традиції народного зодчества Поділля та їх роль в сучасній архітектурі. // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Наук. – техн. зб. – вип. № 13. – Київ, КНУБА, 2004.
4. Смоляк В. В. Єдність утилітарних, конструктивних і естетичних факторів у народному зодчестві Поділля (кінець ХІХ – перша половина ХХ ст.) // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Наук. – техн. зб. – вип. № 10. – Київ, КНУБА, 2002.

Тимошенко Олексій Едуардович — магістр будівництва, аспірант групи АС-18, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: libys@ukr.net

Науковий керівник: **Смоляк Володимир Вікторович** — кандидат архітектури, доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Tymoshenko Oleksii E. — Master of Building, graduate student of the AC-18 group, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: libys@ukr.net

Supervisor: **Smoliak Volodymyr V.** — Cand. Arch., Assistant Professor of Department of Building, Urban and Architecture, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia